

Danmark er gået fra foregangsland til midterfelt – og det går ud over patienterne

Sundhedsøkonom og professor emeritus Jes Søgaard fra SDU, åbnede Patientforeningernes dag med en klar besked: Danmarks sundhedsinvesteringer har ikke fulgt med befolkningens behov – og det har konsekvenser for patienters adgang til behandling.

Et ressourcepres, der er vokset stille

Ifølge Jes Søgaard er de danske sundhedsudgifter pr. indbygger kun vokset ganske lidt siden 2010 og næsten ikke siden 2019. Samtidig er antallet af danskere over 75 år steget markant i samme periode. Det betyder, at sundhedsvæsenet skal løse flere og mere komplekse opgaver med relativt færre ressourcer.

Sammenlignet med 11 andre nordvesteuropæiske lande ligger Danmark lavt, både når det gælder sundhedsudgifter pr. indbygger og som andel af BNP. Søgaard anslår, at der samlet er tale om et investeringstab i størrelsesordenen 18-38 milliarder kroner årligt i forhold til, hvis Danmark havde fulgt udviklingen i de lande, vi normalt spejler os i.

Patienter og foreninger som kanariefugle

Søgaard brugte billedet af kanariefuglen i kulminen: Det er patienterne og patientforeninger, der først mærker konsekvenserne af et presset system – langt før problemerne bliver synlige i officielle statistikker eller politiske debatter. Derfor opfordrede han patientforeningerne til at blive ved med at gøre de negative konsekvenser af ressourcepreset synlige, fordi de ellers let "kører under radaren".

Danmark er dalet i medicinadgang

Et centralt punkt i oplægget var udviklingen i danskernes adgang til ny medicin. Søgaard henviste til EFPIA's W.A.I.T.-indikator, som måler, hvor hurtigt nye EMA-godkendte lægemidler bliver tilgængelige i 35 europæiske lande. Her er Danmark gledet fra at ligge blandt de bedste for 7-8 år siden til nu at ligge på en niende plads. Sagsbehandlingstiden er mere end fordoblet, og en stigende andel af nye lægemidler er i dag kun tilgængelige mod fuld egenbetaling eller slet ikke tilgængelige i Danmark.

Søgaard pegede på, at den stramme prioritering i Medicinrådets arbejde – kombineret med regionernes behov for besparelser og Amgros' prisforhandlinger, som i 2025 gav rabatter på i gennemsnit 51 procent – samlet betyder, at danske patienter i stigende grad oplever forsinket eller begrænset adgang til nye behandlinger.

Han bemærkede desuden, at denne udvikling kan blive forværret af den amerikanske "Most Favored Nation"-model for medicinpriser, som kan gøre medicinalvirksomheder mere tilbageholdende med at lancere nye lægemidler i mindre markeder som Danmark.

Opfordringen til patientforeningerne

Søgaards budskab til de mange patientforeninger var klart: Bliv ved med jeres vigtige arbejde, men sørg for også at sætte fokus på de bagvedliggende strukturelle problemer – de lave sundhedsinvesteringer, den stramme økonomistyring og den hårde prioritering, der i sidste ende rammer patienternes behandlingskvalitet, patientsikkerhed og adgang til ny medicin.